

Makroregióny sveta

*Komplexná geografická charakteristika
vybraných regiónov sveta*

- Rozdeliť svet na relatívne homogénne regióny skĺbením všetkých prírodných, ekonomických, politických, demografických, historických a iných faktorov s rešpektovaním súčasných administratívnych hraníc, ktoré vytvárajú z každého štátu relatívne samostatný sociálno-ekonomický systém, je vždy zložitá a diskutabilná úloha

– (upravené podľa Baar a Šindler, 1988, p. 202)

hlavné skupiny regionalizačných kritérií

- fyzickogeografické kritériá
- kultúra a s tým súvisiace religiózne, národnostné či jazykové zloženie
- ekonomická vyspelosť a jej ukazovatele
- ekonomické vzťahy a väzby so susednými krajinami (rôzne, od výroby a HDP po dopravnú infraštruktúru a od sociálnej zadlženosti po rast ekonomiky)
- pozícia v integračných zoskupeniach
- sociálne a demografické ukazovatele
- politické zriadenie
- historicko-geografické kritériá
- geopolitické a geokultúrne kritériá
- iné, špeciálne kritériá

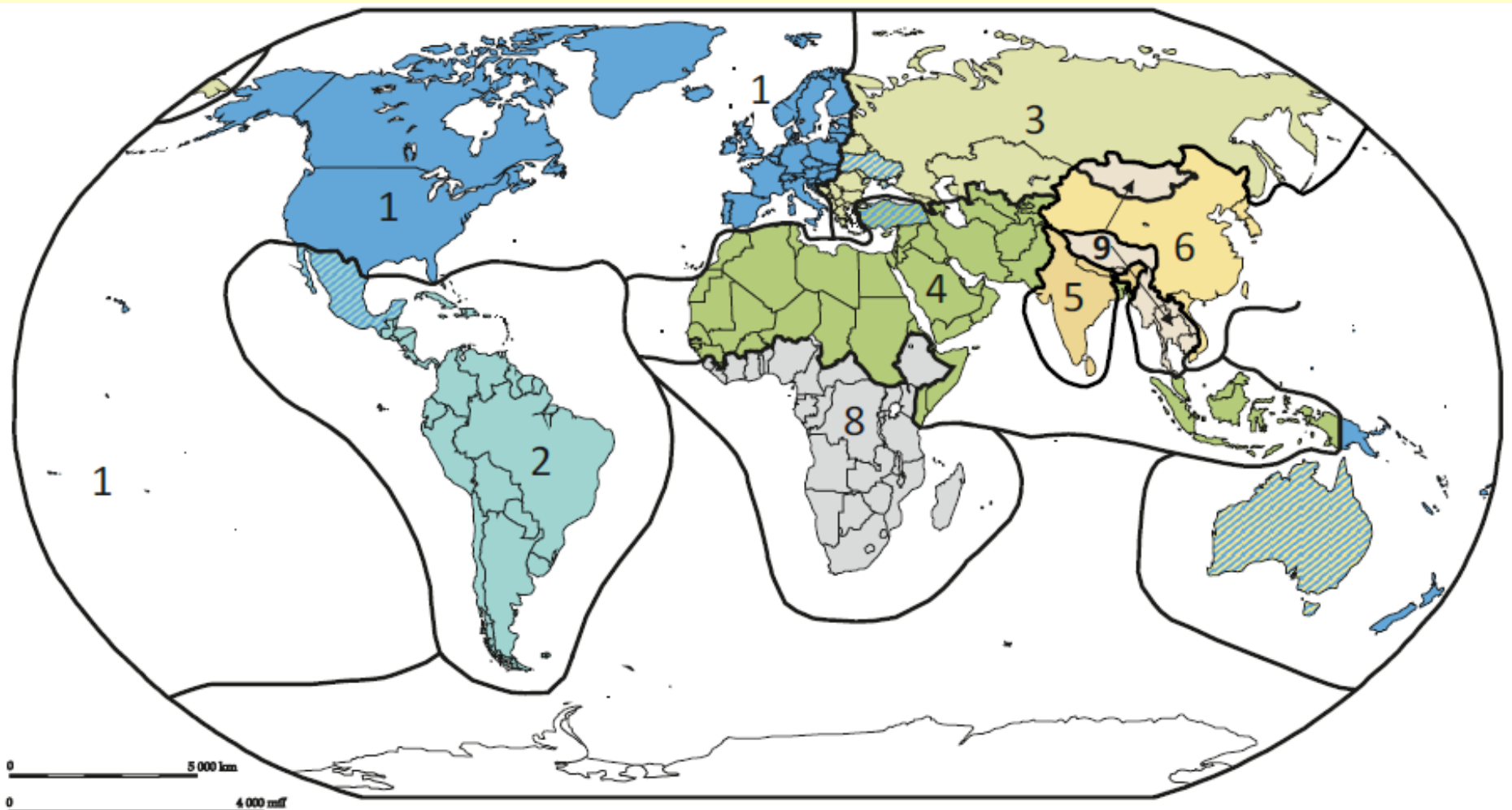
fyzickogeografické kritériá

- primárne dané rozmiestnením pevninskej a oceánskej masy
  - členenie na kontinenty a ostrovy
- sekundárne aspekty
  - reliéf
  - vegetačná pokrývka
- často podmieňujú rozmiestnenie obyvateľstva
  - vytvárajú regióny s ostrejším (Indický subkontinent) alebo pozvoľným (Sahara a Subsaharská Afrika) ohraničením

kultúrne aspekty

- rôzne poňatia
  - základné delenie: úzke a široké poňatie
- ***úzko chápané kultúrne kritériá:***
  - dané bezprostredne religióznou, prípadne etnickou a jazykovou štruktúrou obyvateľstva štátov, príp. skupín národov
    - členenia na kultúrno-civilizačné regióny, resp. civilizačné sféry, príklad: Huntington 2001; Baar 2002;

civilizácie sveta (Huntington, 2001)

CIVILIZÁCIE

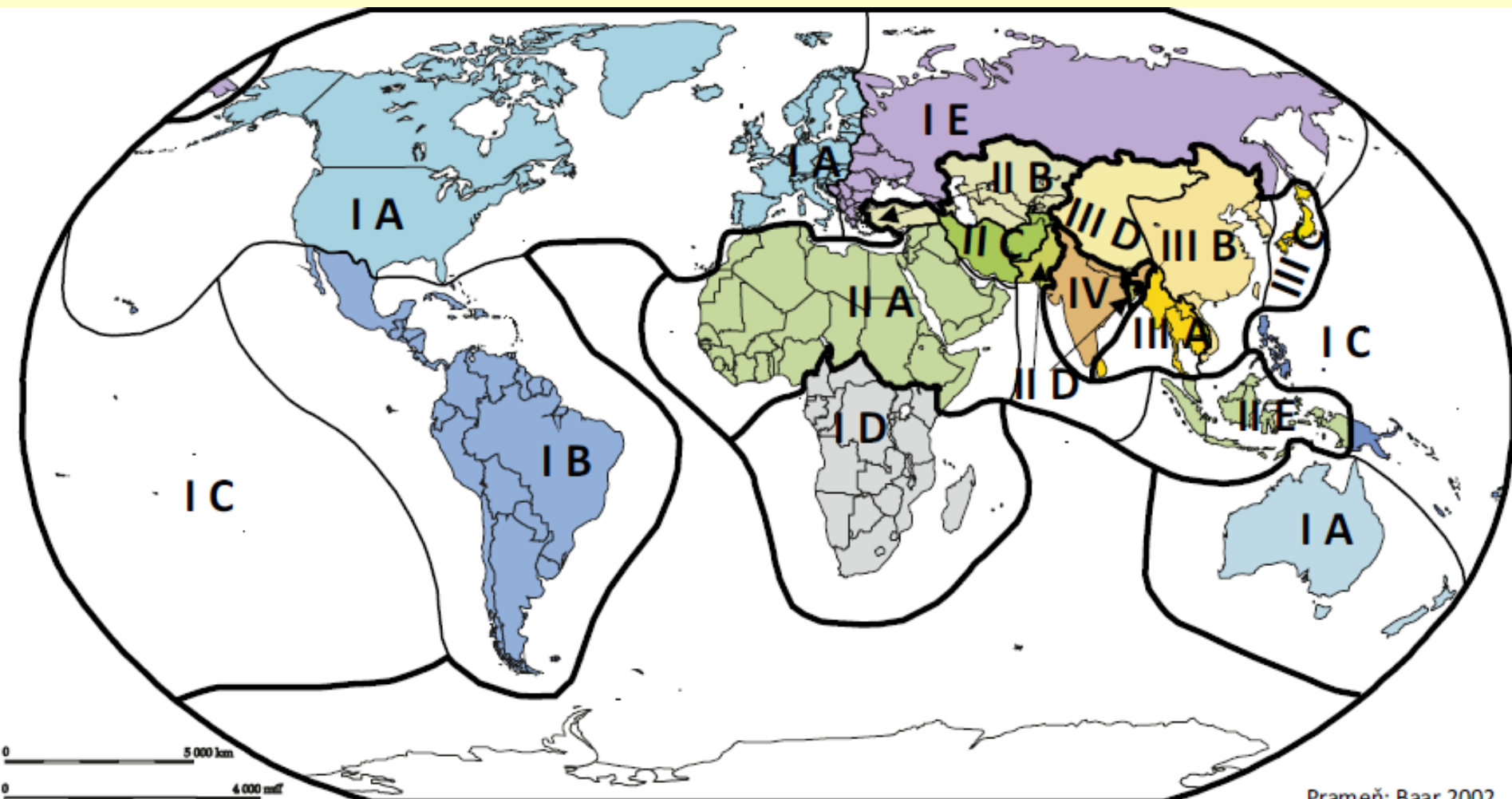
1. Západná
2. Latinskoamerická
3. Pravoslávna

4. Islamská
5. Hinduistická
6. Čínska

7. Japonská
8. Africká
9. Buddhická

- rozštiepené štáty (Ukrajina)
- rozpoltené štáty (Turecko, Austrália, Mexiko)
- nezaradené štáty

civilizačné sféry a civilizácie sveta (Baar, 2002)

Civilizačné sféry: I Kresťanská II Islamská III Buddhistická IV Hinduistická

CIVILIZÁCIE

I. A Západokresťanská (protestantsko-katolícka)
I. B Latinskoamerická (katolícka)
I. C Oceánická (katolícko-protestantská)
I. D Subsaharská (kresťansko-animistická)
I. E Východokresťanská (pravoslávna)

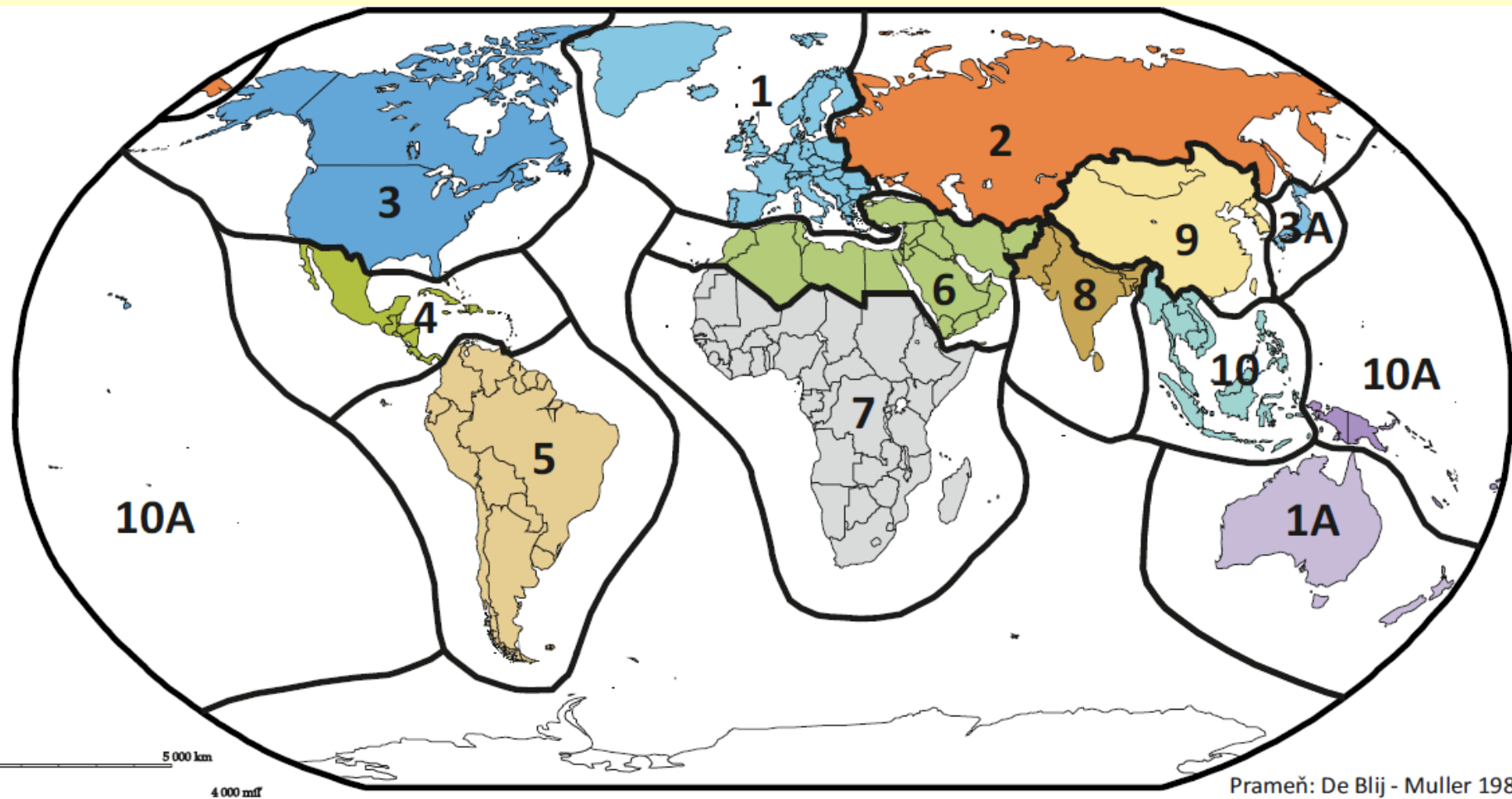
II. A Arabská (sunnitská)
II. B Turkická (sunnitská)
II. C Perzská (šítská)
II. D Indoárijská (sunnitská)
II. E Indomalajská (sunnitská)

III. A Zadoindická (hinájánová)
III. B Čínska (buddhisticko-tao-konfuciánska)
III. C Japonská (buddhisticko-šintoistická)
III. D Tibetsko-mongolská (lamaistická)
IV. Hinduistická

- ***širšie chápané kultúrne kritériá:***
  - zaradujeme sem rôzne aspekty **prejavov** ľudskej spoločnosti
  - príklady:
    - Haggett, 1975: kultúrne elementy späté so sociálnou organizáciou spoločnosti, s technológiou, jazykom a biologickými osobitosťami danej populácie
    - De Blij, Muller, 1988: prevládajúci štýl obliekania, architektúru budov, vzhľad polí a fariem a systémy vzdelávania, vlády a práva
      - pojem kultúra obsahuje nielen mozaiku životných štýlov, ale aj prevládajúcich hodnôt a viery

hlavné svetové kultúrne oblasti (de Blij, Muller, 1988)

REGIÓNY

1. Európa	3A. Japonsko	6. Severná Afrika a JZ Ázia	9. Čínsky svet
1A. Austrália a Nový Zéland	4. Stredná Amerika	7. Subsaharská Afrika	10. Juhovýchodná Ázia
2. ZSSR	5. Južná Amerika	8. Južná Ázia	10A. Svet Pacifiku
3. Severná Amerika			

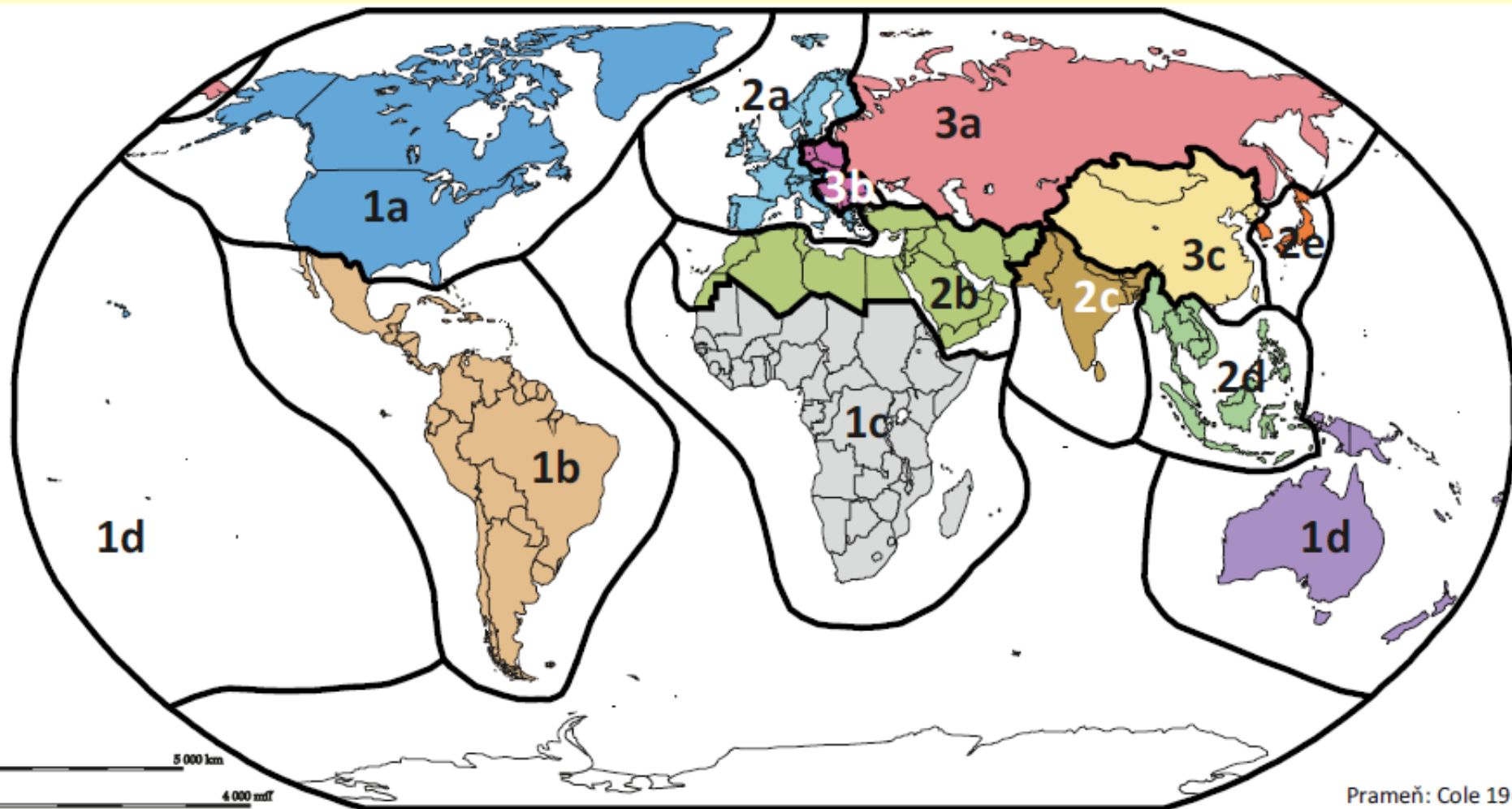
ekonomické kritériá

- široká škála ukazovateľov a ich kombinácie
- príklady najčastejšie používaných:
  - HDP/HNP
  - HDP PPP (parity purchase power)
  - HDP (PPP) per capita (na obyvateľa)
  - HDI (Human Development Index), ktorý pozostáva z:
    - HDP PPP per capita
    - pravdeopodná dĺžka života pri narodení
    - úroveň vzdelanosti

ekonomické kritériá

- ďalšie často aplikované ukazovatele
  - disponibilita čistou a pitnou vodou
  - nerastné bohatstvo
  - spotreba energie na osobu
  - produktivita práce
  - zamestnanecká štruktúra pracovnej sily
  - dopravná a technická infraštruktúra (na obyvateľa/jednotku rozlohy)
  - spotreba vyrobených kovov
  - počet spotrebovaných kalórií na obyvateľa
  - podiel príjmov, ktoré domácnosti spotrebujú na potraviny
  - hodnota úspor na obyvateľa

hlavné svetové regióny (Cole, 1965)

REGIÓNY

1a) Severná Amerika

1b) Latinská Amerika

1c) Afrika okrem Severu

1d) Australázia

2a) Západná Európa

2b) Severná Afrika a JZ Ázia

2c) Južná Ázia

2d) Juhovýchodná Ázia

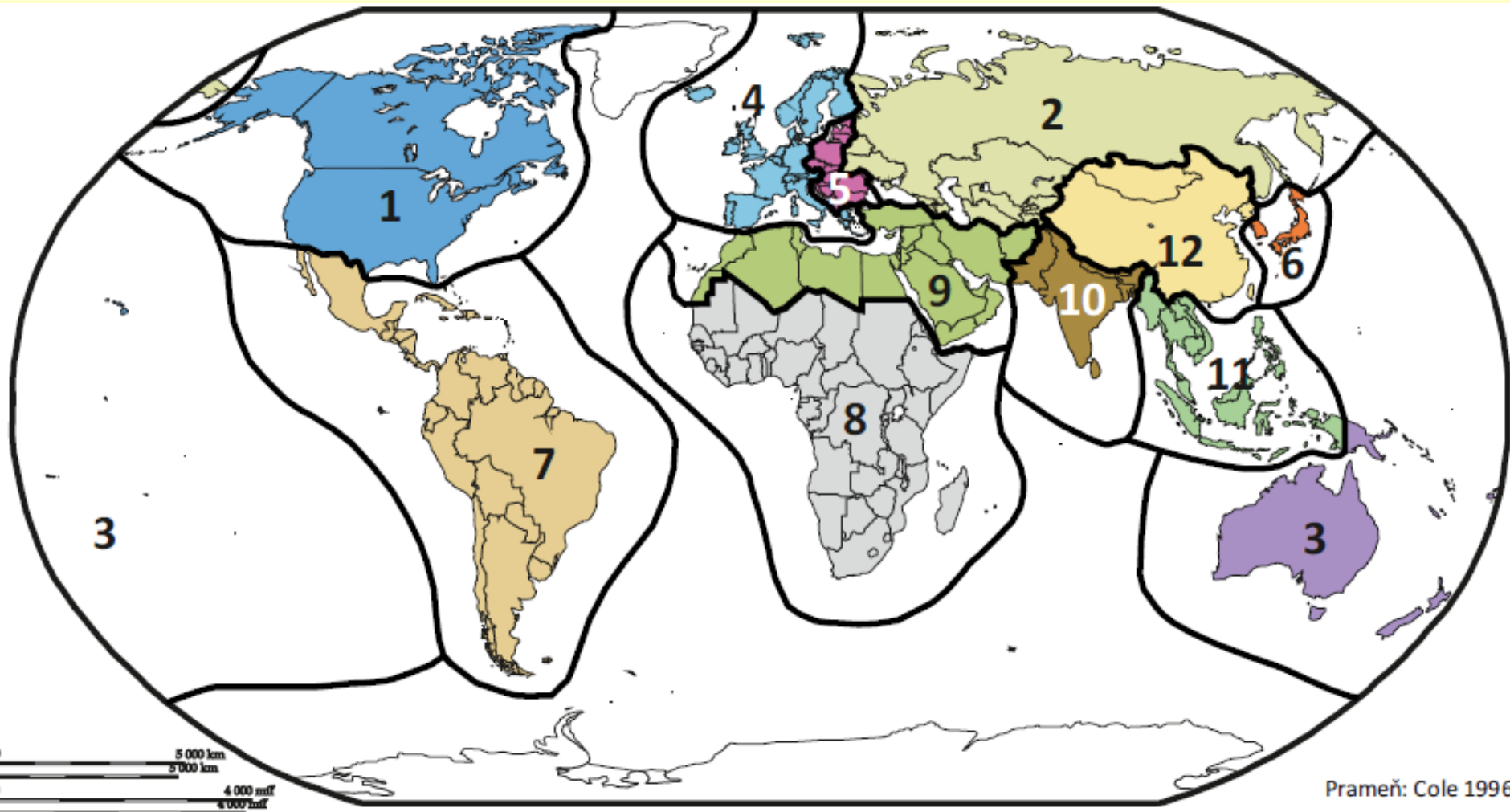
2e) Japonsko a Južná Kórea

3a) ZSSR

3b) Východná Európa

3c) Čína

hlavné svetové regióny (Cole, 1996)

Prameň: Cole 1996

REGIÓNŮ

1. Severná Amerika

2. Bývalé S.N.Š.

3. Oceánia

4. Západná Európa

5. Stredná Európa

6. Japonsko a Južná Kórea

7. Latinská Amerika

8. Subsaharská Afrika

9. JZ Ázia a Severná Afrika

10. Južná Ázia

11. Juhovýchodná Ázia

12. Čína

sociálne a demografické kritériá

- široká škála ukazovateľov, napr.:
  - dojčenská mortalita, natalita, fertilita...
  - prirodzený prírastok, veková štruktúra obyvateľstva...
  - štruktúra rodiny, počet detí na 1 ženu...
  - počet obyvateľov na 1 lekára, počet zamestnaných detí...
  - ukazovatele migrácie

členstvo v medzinár. organizáciách

- reflektuje politické či kultúrne postavenie štátu v určitom regióne
- pomerne prudko sa meniaci stav

komplexné makroregióny sveta (Polonský, 2005)

